

Igino Consigli

Preveo s talijanskog Slavko Matejčić

PRIKAZ SLIKE "KRISTOVO RASPEĆE" JURJA JULIJA KLOVIĆA¹

U svom vještačenju pisanom 1968. godine Giuliano Briganti² je ovo "Kristovo raspeće" pripisao Marcellu Venusti (Como 1512. – Rim 1579.), uspoređujući ga s "Raspećem s dva anđela" (Bernardini ga je pripisao Venustiu u "Rassegna d'arte" 1912, str. 92 – 94), koje se čuva u galeriji Corsini u Firenzi. Prema Federicu Zeri³ ispravnije je da se ta slika veže za Julija Klovića. Potpuno se slažem sa Zeriem da ovo raspeće pripada Kloviću, jer ističe minijaturističke sposobnosti autora, koje je slavio i sam Vasari.

Slika je postavljena u raritetan okvir u obliku niše s naglašenim arhitektonskim elementima firentinske provenijencije iz prve polovice šesnaestog stoljeća, izveden u duborezu te obojen zlatnom bojom s umecima od ukrasnog kamenja. Njegova struktura je utemeljena na modelima Sansovina usporedivim prema nacrtima za okvire sačuvanim u Londonu u muzeju Soane. Bliske sličnosti nalazimo u crtežima okvira, prozora i ornamenata Bartolomea Ammannattia (Settignano 1511. – Firenza 1592.) što se čuvaju u biblioteci Riccardiana u Firenzi.

Iz jednog pisma koje je Michelangelo uputio Vittoriji Colonna (1492 –1547), može se zaključiti da je ovaj umjetnik za svoju prijateljicu i pjesnikinju u veljači

¹ Autor Igino Consigli je ovaj tekst napisao kao prilog za novi katalog kolekcionara i vlasnika slike Kristovo raspeće, Luciana Salvija iz Parme.

² Izvor: Giuliano Briganti, Rim, Bernard Berenson, Firenza

³ Usmeno priopćenje

Slika 1. Philipp Soye, bakrorez

1545. g. naslikao jednu malu sliku koja predstavlja Kristovo raspeće⁴. Ovu sliku popisao je u gelariji Medici opat G. Bottari, 1759.-60. godine. Drži se, međutim, da se radilo o "Raspeću" Alessandra Alloria koje je navedeno u nekim drugim izvorima. Dalje o tome nema podataka. Tako je nestala Michelangelova sličica.

Jedini dokument za identifikaciju dara Vittoriji Collona je grafika⁵ (slika 1) Philippa de Soye,⁶ na kojoj se pojavljuje oznaka "Michelangelus Buonarotus inventor / Philippus Scyticus fecit". U ovoj kompoziciji Kristov lik ima drukčiji položaj, potpuno različit od onog na Raspeću s dva anđela, Madonom i sv. Ivanom, čiji je autor Marcello Venusti, a čuva se u Galeriji Doria u Rimu (sl. 2). S glavnim likom Venustijeve slike može se povezati jedan crtež (olovka, dimenzije: 370 x 270

mm) iz British Museuma u Londonu, koji je uvjetno pripisan Michelangelu (sl. 3), a zapravo bi mogao pripadati Juliju Kloviću.

U Parizu u Louvru su sačuvana dva crteža, jedan studija Madone (sl. 4) i drugi (sl. 5) skica za sv. Ivana, tugujući likovi koji se pojavljuju na grafici Scyticusa i na slici Venustia iz galerije Doria. Ove su studije povjesničari umjetnosti Berenson, Thode, Wilde, Goldscheider i Berti pripisivali Michelangelu, ali je tu atribuciju

⁴ Posebno je iz nekih pisama Vittorije Collona iz razdoblja 1539. – 1540. vidljiva namjera izrade ove slike "zasnovane kao odgovor na određena očekivanja nabožnog karaktera, odnosno poticaj za duhovno usredotočenje i strogu meditaciju", kako piše P. L. De Vecchi. Također i A. Condivi ("Život Michelangela Buonarrotia", Rim 1553.) tvrdi da je umjetnik "naslikao na zahtjev te gospođe golog Krista skinutog s križa i crtež Krista na križu, ne mrtvog kako se uobičajava, nego živog s licem okrenutim Ocu".

P. Barocchi se ponovno vraća na djelo Michelangela za markizu od Pescara u komentaru G. Vasaria "Le vite ..." tom IV, Napulj 1962, str. 2002. - 2004.

O posebnosti ikonografije te slike treba vidjeti kod R. Haushher "Michelangelovo raspeće za Vittoriju Collonu – primjedbe o ikonografiji i teološkom značenju", Opladen 1071. Ettore Camesasca u "Michelangelo", Milano 1972.g., str. 106, br. kataloga 79, suočava se sa problemom te slike, ali s nedovoljno preciznom analizom.

⁵ Ovu grafiku dugo je zadržavao Antonio Lafrery koji je ipak bio njen prvi izdavač u Rimu. Antoine Lafrery (Salins 1512. – Rim 1577.) stigao je u Rim 1540. g. Osniva tipografiju, i sa stricem Claude Duchet uspješno trguje grafikama.

⁶ Scyticus, Sericus, Serico, Sirceo, Sojo, Sitius, Serius; ima puno varijanti imena tog umjetnika iz Holandije, rođenog 1538 i aktivnog u Rim od 1568. g., koje je varijante imena potpisivao na svojim djelima, između ostalih na seriji portreta papa te raznih sadržaja preuzetih iz djela onodobnih umjetnika

osporio Tolnay i mnogi drugi. Prvi od ova dva crteža može se pripisati Kloviću, a preuzet je možda iz nekog lista koji je ovaj izgubio. Marcelu Venustiu pripada jedna druga verzija Kristovog raspeća, sačuvana u galeriji Arte antica u Rimu (sl. 6), gdje se ne pojavljuju likovi Marije i Ivana.

Redig de Campos (Convegno di studi Michelangiololeski, Rim 1964.) predstavio je Raspeće, ulje na drvu, pretpostavljajući da se može poistovjetiti s izvornikom. Ali je Tolnay 1965. godine ponovno dokazao da je djelo strano Buonarroti-ovom stilu, pripisavši ga Sofonisbi Anguissoli, autorici prekrasnih slika u tehnici ulja na temelju Michelangelovih studija, isto kao što je prije slikarice iz Cremona napravio kod Klovića i Venustia. Knjiga "Dizionario Bolaffi dei pittori e incisori italiani", tom XI, Torino 1976., donosi drugih sedam verzija raspeća pripisanih Venustiu,⁷ koja su se javila u raznim publikacijama⁸:

London, Christie's:

lipanj 1946. (ulje na metalu, 47x34,2 cm),

listopad 1949. (ulje na drvu, 45,7x34,2 cm),

lipanj 1953. (ulje na drvu, 52x33,5 cm),

lipanj 1960. (ulje na metalu, 47x33 cm),

lipanj 1964. (ulje na metalu, 47x33 cm),

travanj 1967. (ulje na drvu, 43x34,3 cm),

London, Shotheby's:

lipanj 1971. (ulje na drvu, 49,5x35,5 cm).

Prekrasan rad Julija Klovića, rađen u Buonarroti-ovoj maniri, poklonjen Vittorii Collona sačuvan je u galeriji Uffizi u Firenzi, a predstavlja "primjer neusporedivog tehničkog savršenstva dalmatinskog umjetnika" (sl.7).

Slika 2. Marcello Venusti, "Raspeće", Rim, Galerija Doria

Slika 3. "Raspeće", crtež olovkom, London, British Museum

⁷ Osim ovih navedenih, poznata su i druga djela pripisana Venustiu, koja se nalaze u Rimu, u Galleria Doria i Galleria Nazionale d' Arte Antica (sl. 2 i 4).

⁸ Iste nisam mogao provjeriti pošto nisu objavljene u katalozima

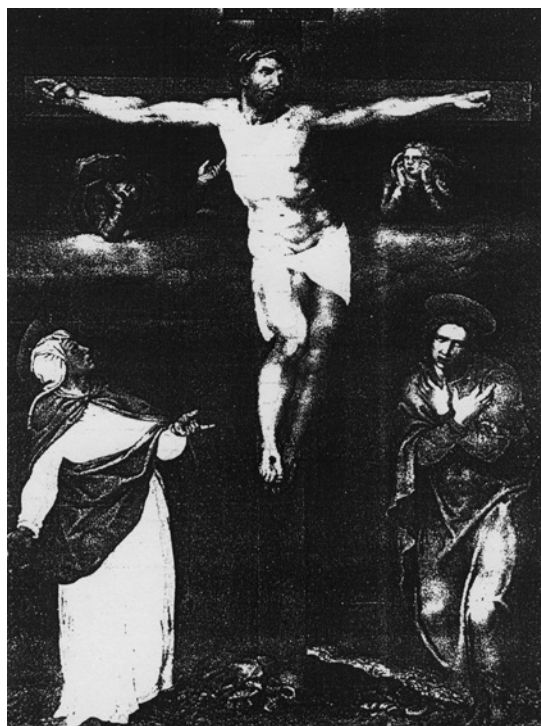
Slika 4. "Madona", crtež,
Pariz, Louvre

Slika 5. "Sv. Ivan"
crtež, Pariz, Louvre,

Slika 6. Marcello Venusti –
"Raspeće", Rim,
Galleria Nazionale d' Arte Antica

Slika 7. Julije Klović, "Raspeće", Firenza, Uffizi

U Parmi, u privatnoj zbirci, nalazi se jedno drugo Raspeće (sl. 8) koje svjedoči o Kloviju kao iskusnom minijaturisti, a uokvireno je u raritetan okvir iz toga doba (sl. 9). Uspoređujući stil, tehniku, ljupkost izvedbe i sadržaj Raspeća iz Parme (koje od Buonarrotieve zamisli zadržava samo raspetoga Krista) s onim spomenutim raspećem iz galerije Uffizi u Firenzi, ista se pokazuju jako povezanim. To je upravo isti profinjeni i njegovani stil kojeg je Juraj Julije Klović izrazio u "Časoslovu Farnese" napravljenom za Alessandra Farnesea (New York, Pierpoint Library). Opaža se, uz to, posebna briga u prikazu pejzaža u pozadini (nepoznatog na Venustijevim kompozicijama) te sugestivnost kontrasta sjena i odsjaja svjetla kojim je prožeta ova slika, a koje susrećemo samo u djelima ovog Hrvata.

Sažetak

Autor je u tekstu prikazao minijaturu Jurja Julija Klovića "Kristovo raspeće" iz privatne zbirke Luciana Salvia iz Parme. U bilješkama se veže na ikonografske i teološke konotacije djela majstora Mikelandelovog kruga iz sredine šesnaestog stoljeća, te kratko navodi dvojbe u pogledu atribucija pojedinih studija i slika koje povezuje sa spomenutom minijaturom. Tekstu je pridodano devet reprodukcija slika koje su zbog tehnike fotokopiranja izgubile dosta od svoje vjerodostojnosti.

Ključne riječi

Giulio Clovio, Juraj Julije Klović, Michelangelo Buonarroti, Marcello Venusti
Kristovo raspeće, minijatura, manirizam.

Summary

Iginio Consigli (Translated by Slavko Matejčić) •

REPRESENTATION OF THE PICTURE "CHRIST'S CRUCIFIXION" BY JURAJ JULIJE KLOVIĆ

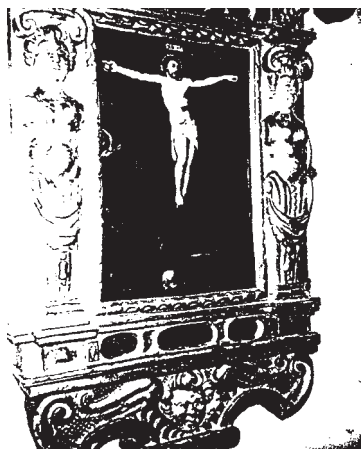
The author describes the illumination "Christ's Crucifixion" by J. J. Klović, possession Luciano Salvi from Parma. He mentions the iconographical and theological connotations found in works of some artists from the Michelangelo circle from the mid 16. century and enumerates doubts regarding attributions of some studies and works connected to the mentioned illumination. This book includes nine reproductions of works. Unfortunately, these reproductions lost much of their attendibility because of the technology of copying used.

Keywords

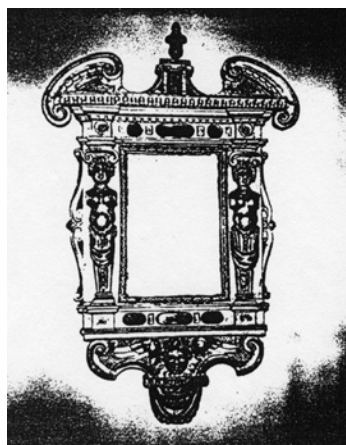
Giulio Clovio, Juraj Julije Klović, Michelangelo Buonarroti, Marcello Venusti,
Christ's Crucifixion, illumination, manirism

Bilješka o autoru

Iginio Consigli, povjesničar umjetnosti i antikvar iz Parme. Stručnjak za talijanski quattro i cinquecento te suvremenu umjetnost.

Slika 8. Julije Klović, "Raspeće",
Parma, privatna zbirka

Slika 9. Firentinski okvir iz prve polo-
vice 16.stoljeća u koji je smještena
slika iz Parme

Napomena Uredništva

Slikovni prilozi koje smo dobili od autora bili su vrlo loše kvalitete i nisu bili za objavljivanje. Međutim, bili smo prisiljeni prihvatiti ih jer bi bez njih, makar i u tom obliku, prethodni članak izgubio smisao. Stoga se ispričavamo čitateljima i molimo za razumijevanje.